

**International Logopaedical Conference on Stuttering
International Stuttering Awareness Day**

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
Z OKAZJI ŚWIATOWEGO DNIA JĄKAJĄCYCH SIĘ (ISAD)
22 PAŹDZIERNIKA
„ŚWIAT, KTÓRY ROZUMIE JĄKANIE (ISA)”**

Katowice, 25.10.2010r.

Spółeczny aspekt jąkania z elementami form socjoterapeutycznych i innymi technikami płynnego mówienia

WARSZTATY Z UDZIAŁEM OSÓB JĄKAJĄCYCH SIĘ

SPECJALISTYCZNE TURNUSY TERAPEUTYCZNE DLA OSÓB JĄKAJACYCH SIĘ

Program turnusu opiera się
na założeniach autorskiego
programu dra M. Chęćka:

*Zmodyfikowany Program
Psychofizjologicznej
Terapii Jąkających się*

Psychoterapeutyczna metoda radzenia sobie z logofobią- relaksacja i wizualizacja

Relaksacja potocznie mówiąc polega na rozluźnianiu poszczególnych grup mięśniowych i spowolnionym, jednostajnym oddechu.

Psychoterapeutyczna metoda radzenia sobie z logofobią- relaksacja i wizualizacja

Techniki Relaksacyjne:

- Trening autogenny (autogeniczny) Schulza
- Relaksacja neuromięśniowa prof. Z. Bartkowicza
- Trening Jacobsona
- Wizualizacja
- Muzykoterapia
- Terapia tańcem i dźwiękiem
- Elementy hipnozy i medytacji
- Joga
- Masaż relaksacyjny
- Bajkoterapia dla dzieci itp..

Psychoterapeutyczna metoda radzenia sobie z logofobią- relaksacja i wizualizacja

Celem zajęć relaksacyjnych jest:

- Poprawa komunikatywności.
- Zlikwidowanie skutków stresu, napięć, lęku, niepokoju, nerwowości.
- Poprawa ogólnego samopoczucia fizycznego i psychicznego.
- Wzmocnienie zaufania do siebie i poczucie bezpieczeństwa.
- Rozwój wyobraźni i procesów myślenia.

Psychoterapeutyczna metoda radzenia sobie z logofobią- relaksacja i wizualizacja

Korzyści płynące z relaksacji to:

- Zwiększenie kreatywności
- Zwiększenie zaufania do siebie
- Wzrost samooceny
- Zmniejszenie napięcia mięśniowego i lęków
- Spokojny sen
- Podwyższenie poziomu energii życiowej
- 30 min. głębokiego relaksu stanowi odpowiednik 5 godzin snu.
- Poprawa pracy serca, układu trawiennego, wegetatywnego, zmniejszenie nadciśnienia itp.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

- to swoista terapia oddechowo – emisyjno – dykcyjna, z wykorzystaniem muzykoterapii i śpiewoterapii
- ćwiczenia oddechowe, fonacyjne i artykulacyjne ukierunkowane są na poprawę płynności mowy oraz zwolnienie tempa mowy

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

Praca nad usprawnieniem prawidłowego, płynnego i swobodnego prowadzenia głosu odbywa się z wykorzystaniem podstawowych zasad mówienia.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

RELAKSACJA

Przed przystąpieniem do ćwiczeń głosowych należy poświęcić chwilę na relaks, wyciszenie się z codziennych spraw, pozbycie się szkodliwych, zbędnych napięć mięśni wyraźnie poprawia jakość głosu i płynność wypowiedzi.

Cel ćwiczeń relaksacyjnych:

- dotlenienie organizmu,
- eliminacja zbędnych blokad,
- zmniejszenie stresu poprzez odprężenie,
- zniesienie zmęczenia napięcia mięśni
- spowodowanych przez stres, negatywne emocje,
- uświadomienie istoty relaksacji.

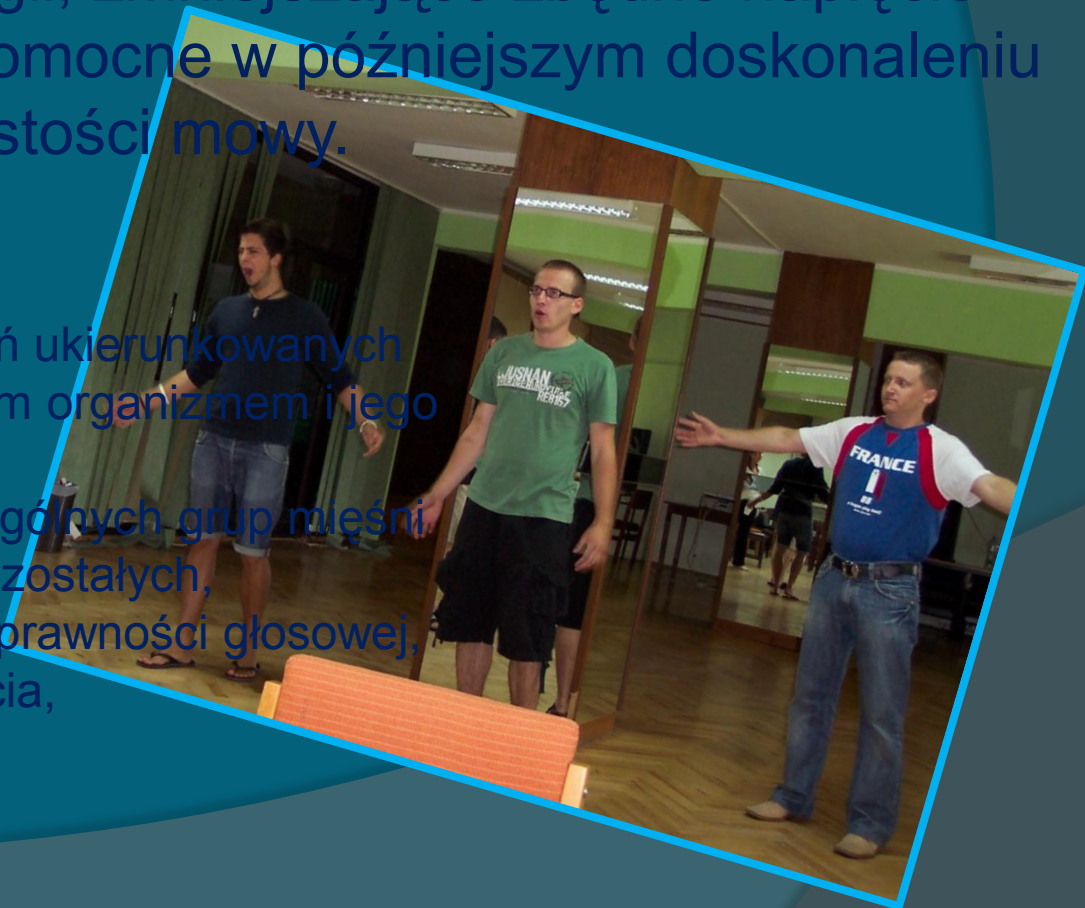
Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

PLASTYKA RUCHU

Praktyczne ćwiczenia ruchowe, usprawniające płynność ruchu, dostarczające energii, zmniejszające zbędne napięcie poszczególnych mięśni, pomocne w późniejszym doskonaleniu techniki płynności i wyrazistości mowy.

Cel ćwiczeń z plastyki ruchu:

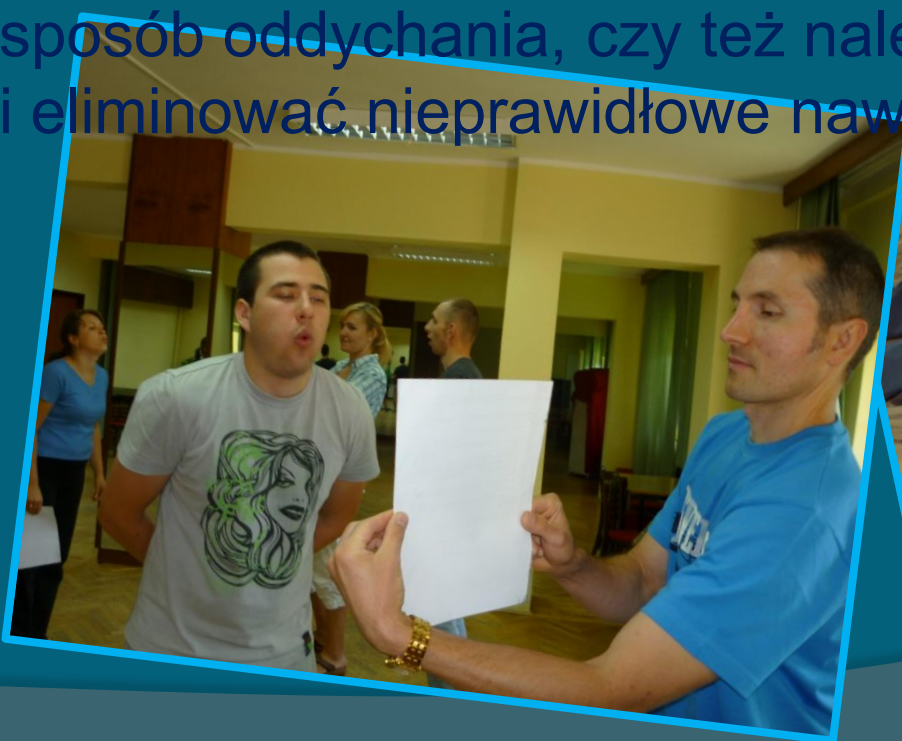
- uświadomienie znaczenia działań ukierunkowanych na utrzymanie kontroli nad własnym organizmem i jego funkcjonowaniem,
- napinanie i rozluźnianie poszczególnych grup mięśni – pozostających w separacji do pozostałych,
- dążenie do pełnej wydajności i sprawności głosowej, tak by służył on do późnych lat życia,
- dotlenienie organizmu,
- zrelaksowanie się,
- zniesienie zbędnych blokad.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

ODDYCHANIE

Przed przystąpieniem do ćwiczeń istotna jest ocena dotychczasowego sposobu oddychania. Na podstawie dokonanych obserwacji ustala się: czy podczas ćwiczeń oddechowych doskonalony będzie dotychczasowy – prawidłowy sposób oddychania, czy też należy zmienić tor oddechowy i eliminować nieprawidłowe nawyki.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

Cel ćwiczeń oddechowych:

- wskazanie różnic pomiędzy oddechem fizjologicznym a fonacyjnym,
- wykształcenie właściwego toru oddechowego,
- uzyskanie oddechu pełnego,
- kształtowanie umiejętności świadomego wydłużania wydechu,
- kontrolowanie upływu powietrza,
- uelastycznienie przepony i rozruszanie dolnych żeber (wyeliminowanie oddechu górnego)
- wyćwiczenie tzw. podparcia oddechowego (appoggio), czyli świadomego zwalniania i pogłębiania fazy wydechowej,
- regulowanie fazy wydechowej w oparciu o podparcie,
- wydłużanie, wyrównanie i dostosowanie długości wydechu do czasu trwania wypowiedzi (opanowanie ekonomicznej gospodarki powietrzem),
- nabycie umiejętności silnego wydechu dla wzmocnienia głośnego wypowiedzania frazy,
- mówienie wyłącznie na wydechu, bez przydechów,
- zapobieganie niepożądanym zjawiskom takim jak: arytmia oddechowa, mówienie na wdechu, kolizja między rytmem oddychania, a strukturą wypowiedzi.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

DYKCJA

Dykcja – technika wyrazistej mowy, sposób wypowiedzania się, oparty na sprawności artykulacyjnej, ukierunkowany znajomością norm i zasad szeroko rozumianej kultury żywego słowa.

Cel ćwiczeń dykcyjnych:

- usprawnienie pracy aparatu artykulacyjnego – języka, warg, żuchwy i podniebienia miękkiego,
- nabycie umiejętności rozluźnienia mięśni mimicznych,
- eliminacja sztywności, nieruchomości języka, warg, szczęk,
- uświadomienie sobie własnej średnicy głosu, w której czujemy się najswobodniej,
- oddzielenie wysokości od natężenia głosu,
- otwarcie na samogłoski,
- eliminacja niedobarwienia samogłosek,
- wyciąganie głosu na maskę,
- wyrazista i płynna wymowa samogłosek i spółgłosek,
- korygowanie błędów wymowy,

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

FONACJA

Proces fonacji zachodzi w aparacie fonacyjnym, którym jest krtań. Aby powstał dźwięk niezbędne jest wytworzenie drgań powietrza przechodzącego przez szparę głośni. Na skutek ruchów języka, warg podniebienia policzków a także dzięki ruchom zwierania i rozwierania szczęk głos artykułowany zamieniany jest w głoski mowy.

Tworzenie głosu i mowy wymaga wzajemnego, zsynchronizowanego współdziałania wszystkich, wyżej wymienionych składowych i pozostaje pod ścisłą kontrolą słuchu oraz ośrodkowego układu nerwowego.

Cel ćwiczeń fonacyjnych:

- uświadomienie sobie swoich możliwości głosowych,
- zapoznanie z ćwiczeniami kształcącymi głos,
- nabycie umiejętności wydobywania głosu w technice tzw. fonacji ziewnej
- eliminacja gardłowej realizacji głosek,
- wyciąganie głosu na tzw. maskę, w celu uzyskania rezonansu,
- uruchamianie i prawidłowe wykorzystywanie rezonatorów,
- miękkie osadzenie głosu,
- ustalanie jak najkorzystniejszej średnicy głosu,
- wypracowanie poprawnego ustawienia głosu.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

PRACA Z TEKSTEM

Cel pracy z tekstem:

- wypracowanie prawidłowej, płynnej wymowy i pięknej dykcji,
- poznanie trzech sposobów atakowania dźwięku: miękkiego, twardego i chuchającego
- kształtowanie umiejętności pobierania odpowiedniej ilości powietrza dla wypowiedzenia frazy,
- uzyskanie odpowiedniego zwolnionego tempa mowy,
- poprawność rozłożenia akcentów logicznych i frazowania,
- stosowanie pauz logiczno-składniowych i emocjonalnych,
- przejrzystość i sugestywność przestankowania słuchowego,
- nabycie umiejętności dokonywania zmian natężenia głosu w odczytywanym tekście,
- wypracowanie nośnego, elastycznego głosu podatnego na modulację.

Ćwiczenia płynnie porozumiewającego się mówcy

Stosowane metody pracy:

- zachowanie systematyczności ćwiczeń,
- dbałość o dobrą kondycję psychiczną uczestników,
- czytelny komentarz do prowadzonych ćwiczeń, demonstracja, korygowanie, udzielanie wskazówek, rozmowy,
- w początkach nauki – kontrola działania aparatu oddechowego i głosowego poprzez wzrok i dotyk,
- wnikliwe obserwowanie ciała uczestników w celu odblokowania i zniesienia zbędnych napięć, odejścia od tego co nawykowe i niekorzystne oraz powrotu do tego co naturalne,
- uświadamianie wrażeń towarzyszących procesowi kształtowania się dźwięku i procesowi fonacji,
- odwoływanie się do wyobraźni uczestników – budzenie skojarzeń dla wywołania konkretnych, pożądanых czynności oddechowo - fonacyjnych,
- dążenie do poprawnej emisji, płynnej, wyraźnej, wyrazistej wymowy i dobrej dykcji poprzez doświadczanie.

Trening zwolnionego mówienia z wykorzystaniem metody „Echo”

Urządzenie zwane **echokorektorem** zostało oparte na metodzie **Echo B. Adamczyka** (B. Adamczyk, 1993)

Istotą tej metody jest mówienie w sposób zsynchronizowany z własnym echem, opóźnionym o 0,1 - 0,3 sek., w czasie którego jękanie nie pojawia się, a tempo mowy staje się zwolnione

Trening zwolnionego mówienia z wykorzystaniem metody „Echo”

Echokorekcja to trening zwolnionego mówienia z wykorzystaniem korektora „Echo” oraz echa zapamiętanego z jednoczesnym wykorzystaniem gestów płynności

W **końcowej fazie zajęć** z wykorzystaniem echokorektora pacjenci sprawdzają swoje umiejętności w sytuacjach komunikacyjnych dnia codziennego oraz na zajęciach z socjoterapii

Technika delikatnego startu mowy (TDSM)

polega na wypracowaniu u jąkającego się:

- delikatnego (miękkiego) nastawienia głosu,
- umiejętności kontrolowania zwierania (napinania) narządów artykulacyjnych, fonacyjnych i mięśni aparatu oddechowego,
- zmniejszenia ciśnienia wewnątrzoralnego

Technika delikatnego startu mowy (TDSM)

W celu zlikwidowania:

- klonicznych powtórzeń nagłosowych głosek lub sylab
- bloków tonicznych uniemożliwiających płynny start mowy

Techniki płynnego mówienia

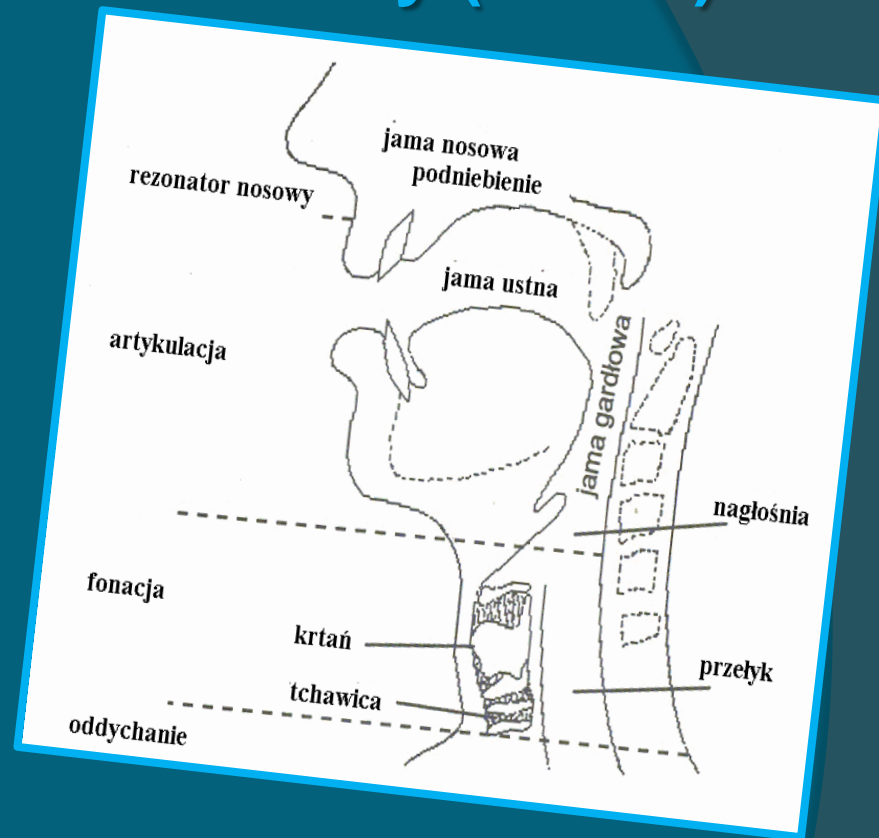
- **TECHNIKA NEGATYWNEJ PRAKTYKI**, czyli „próby celowego jąkania się” służą uświadomieniu pacjentowi pełnego obrazu zaburzenia.
- **TECHNIKA** zwolnionego, **PRZEDŁUŻONEGO MÓWIENIA (TPM)**, czyli **przeciągania samogłosek ustnych** w której pacjenci, uczą się, jak zaadoptować u siebie bardziej płynny sposób mówienia z tendencją do produkowania mowy całkowicie pozbawionej nie płynności.
- **GEST UPŁYNNIAJĄCO-RYTMIZUJĄCY**, podczas mówienia jękający się wykonuje (zsynchronizowany z mową) paraboliczny ruch dłonią lub palcem wiodącej ręki.

Technika delikatnego startu mowy (TDSM)

Z analizy **częstotliwości występowania blokowania** u jękających się na poszczególnych głoskach w nagłosie wyrazu wynika, iż najczęściej blokowane są **głoski zwarto-wybuchowe: „p”, „b”, „t”, „d”, „k”, „g”**.

Drugie miejsce pod względem ilości występujących bloków zajmują **samogłoski: „a”, „o”, „e”, „u”, „i”, „y”**.

Następne: **nagłosowe grupy spółgłoskowe**, np.: „pt”, „tk”, „pr”, „kt”, „szp”, „st” itp.

Technika delikatnego startu mowy (TDSM)

Ćwiczenia wymawiania wyrazów i zdań z nagłosowymi głoskami zwarto-wybuchowymi poprzedza się ćwiczeniami na sylabach, wyrazach, frazach i zdaniach zawierających głoskę „m” w nagłosie.

opracowanie: dr Mieczysław Chęćek

TECHNIKA DELIKATNEGO STARTU MOWY (1)

Głoska „m”

mak – masło – margaryna – małskanie
most – moda – motorówka – morowisko
moźg – mucha – muzykanci – mruganie
mech – metal – medaliony – mleczko
mirt – mina – mirabelka – miłosierdzie
mysz – mydło – mydelniczka –

Frazy

- małe muszelki,   - mnóstwo mleka,
- modne marynarki,   - małownicze Mazury
- mocne mosty,   - muzykalni Małajowie

Zdanie

^x Mała Magdalenka // małowała mnóstwo //
^x modnych marynarek // Marka Malińskiego.

Czytanie samogłoskami (legato) – np. zdanie

^x aaaa^xea-a^xoaaó // ^x oyayae-aaaiego

Technika delikatnego startu mowy (TDSM)

Głoska „t”

tan – talerz – tabakierka – tawa
tor – tokarz – torowisko – ton
tusz – tuba – Turgieniew – truskawka
ter – teczka – telefonistka – trepy
tynk – tyczka – Tymoteusz – trybuna

Czytanie samogłoskami (legato)

x aaeaeaaa, x ooaoioo, x uuaueeuaa,
x eeaeoiaey, x yyayoeyua

Frazy

- tanie traktory, - tuzin tulipanów,
- trwanie tytanika, - tupanie tygrysa,
- tony truskawek, - tańczące tancerki

Zdanie

x Tytanik tonął // tymczasem tam //
x tańczono teskne // turyńskie tango.

Technika delikatnego startu mowy (TDSM)

opr.: dr n.hum. Mieczysław Chęć

TECHNIKA DELIKATNEGO STARTU MOWY (=TDSM) NA SAMOGŁOSKACH

^has – ^harmia – ^hartysta – ^haglomeracja
^hakt – ^hantyk – ^hantresola – ^hakrobatyka

^hOb – ^hoset – ^hornament – ^hOstrołęka
^horzeł – ^hobuwie – ^hotręby – ^hobwarzanek

^herg – ^hecho – ^hekonomia – ^helektroda
^hera – ^hekipa – ^hEgipt – ^helektromagnes

^hul – ^huraz – ^humowa – ^hurwisko
^hucho – ^huczeń – ^hurwisko –
^hudogodnienie

^hiks – ^higła – ^hinfekcja – ^hinformator
^hizba – ^hintruz – ^hinstrukcja –
^hintroligator

^hYma – ^hypsydon

SOCJOTERAPIA I PSYCHODRAMA

Socjoterapia to jedna z form pomocy psychologicznej ukierunkowana na eliminowanie określonych stanów emocjonalnych u dzieci, młodzieży i dorosłych.

SOCJOTERAPIA I PSYCHODRAMA

Główny cel zajęć SOCJOTERAPEUTYCZNYCH prowadzonych w czasie terapii osób jąkających się to organizowanie różnorodnych sytuacji społecznych umożliwiających:

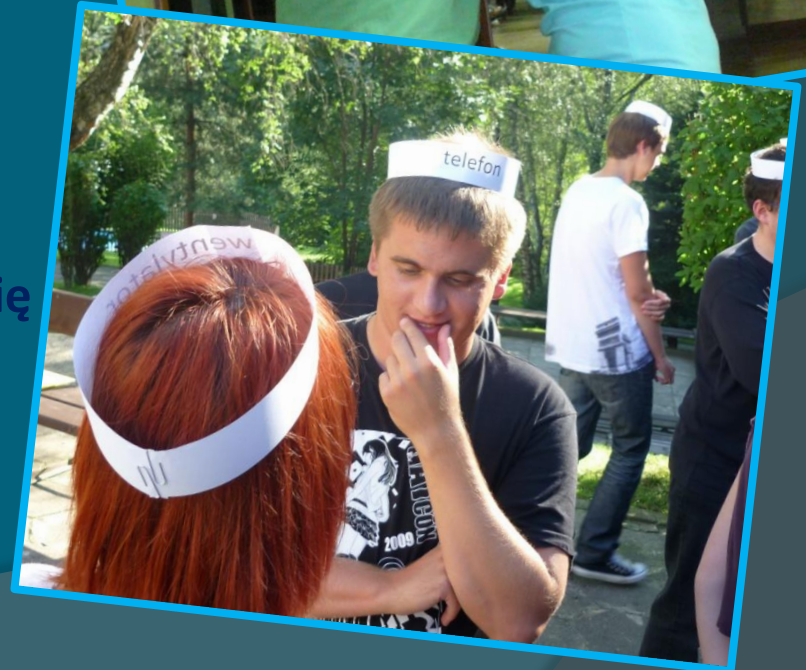
- zmniejszanie poziomu logofobii,
- eliminowanie negatywnych stanów emocjonalnych,
- wzmacnianie wiary w siebie i własne możliwości,
- poznawanie zasad dobrej komunikacji,
- poprawę relacji interpersonalnych.

SOCJOTERAPIA I PSYCHODRAMA

PSYCHODRAMA

- prowadzenie rozmów na temat trudnych sytuacji komunikacyjnych ,
- odgrywanie scenek psychodramowych związanych tematycznie z trudnymi sytuacjami komunikacyjnymi, np. zakupy w sklepie, rozmowa z nauczycielem, rozmowa telefoniczna ,
- dzielenie się odczuciami związanymi z odegraną scenką (uczestnicy, obserwatorzy i terapeuci) - podkreślenie pozytywnych zachowań komunikacyjnych (relacjonowanie odczuć towarzyszących zabawie i wcielaniu się w określone role, ocena wzajemnego zachowania się uczestników podczas zabawy terapeutycznej)

SOCJOTERAPIA I PSYCHODRAMA

Ćwiczenia dramowe stanowią wprowadzenie i przygotowanie do kolejnego etapu zajęć...
zajęć praktycznych w terenie, podczas których uczestnicy wykonują różnorodne zadania terapeutyczne

W celu wykorzystania nabytych umiejętności komunikacyjnych w praktycznym działaniu

SOCJOTERAPIA I PSYCHODRAMA

Stosowane różnorodne formy aktywności sprzyjają:

- odblokowywaniu się i odreagowywaniu emocji u pacjentów,
- ułatwiają uczenie się nowych umiejętności psychospołecznych wpływających korzystnie na ich funkcjonowanie społeczne .

SOCJOTERAPIA I PSYCHODRAMA

Przykładowe zadania praktyczne:

- rozmowy z przypadkowymi, nieznanymi osobami,
- zadawanie pytań (np. o drogę - jak dojść do...?, godzinę, ceny artykułów),
- rozmowy telefoniczne,
- robienie zakupów (np. w supermarkecie, na poczcie)
- przemowy w amfiteatrze i w centrum rynku,
- nawiązywanie nowych znajomości,
- czytanie aforyzmów przechodniom,
- wręczanie drobnych upominków (np. kwiatów, słodyczy),
- zadania niekonwencjonalne – akcja ekologiczna (reklamowanie toreb z materiału i packi na muchy 😊)

EFEKTY STOSOWANYCH ZABIEGÓW TERAPEUTYCZNYCH

- zwiększenie gotowości komunikowania się,
- znaczne obniżenie stresu komunikacyjnego (w tym lęku przed publicznym wystąpieniem),
- obniżenie stopnia fobii społecznej,
- widoczny wzrost samooceny,
- poprawa kontaktów interpersonalnych,
- uzyskanie pozytywnych efektów terapeutycznych w postaci bardziej płynnej mowy,
- umiejętność stosowania technik wspomagających płynność mówienia, w tym świadome stosowanie w mówieniu „gestów płynności”,
- znaczne ograniczenie współruchów i reakcji wegetatywnych oraz nabycie umiejętności panowania nad nimi,
- nabycie. umiejętności identyfikowania własnych emocji oraz kontrolowania i radzenia sobie z nimi

Dziękujemy za uwagę 😊